

ШЫН

СЭКП-нің Тыва обкомунун болгаш Кызыл хооркомунун,
Тыва АССР-нің Дээди Сөвөдүннн органы

1962 ч.
И Ю ЛЬ
13
ПЯТНИЦА
№ 164 (5261)
Өртөө 2 көп.

Бистин акы-дуңма найыралывыс быжыг болгаш бузулбас

МОСКВА. Июль 10. (СЭТА). Моолдуң улустун революциянын 41 чыл ол—национал байырлашкыга тодонтур өшөр Н. С. Хрущев болгаш Л. И. Брежнев байыр чедирер телеграмманы өшөр Ю. Цеденбалга болгаш Ж. Самбу оларга чоруткан. Моол улустун революстук партиянын Төр Божитинге, МАР-ның улустун улуг хуралынын президиумуна, МАР-ның Министрлер Чөвүленинге, акы-дуңма моол улуска киж байыры чедир, социализмни тургузарыга быжыг тайбың дээш, улустар аразынын найыралы дээш демиселге чаа-чаа чедириннерилг болурун телеграммала кыргачкан.

Бистин улустарынын акы-дуңма найыралы марксизм-ленинизмин болгаш пролетаризм интернационализмин принциптеринге үндөзөлтүнгөн тайбың чок быжыг болгаш өзү турарын телеграммала айткан. Совет улустун улуу-биле үндөш турары бистин бөгүгү акы-дуңма найыралымыс калгангазындан артык быжыг болгаш бузулбас.

ССРЭ-нің Даштыкы херектер министри А. А. Громыко МАР-ның даштыкы херектер министри П. Шагдарсүрөнге байырыг телеграмманы чоруткан.

Чепсегленишкенин бүгү-ниити болгаш бүрүн дүжүрери—тайбыңның база бүгү улустарның айыыл чок чорунуң магадылалы

Чепсегленишкенин бүгү-ниити дүжүрери болгаш тайбың дээш Бүгү-делегей конгрессиниң хүндүгү төлөө-лери болгаш азыркылар!

Тайбың дээш демисел талазы-биле өргөм өөрлер! Эштер болгаш өнүктөр!

Совет чазактын болгаш бистин чурттуң чоңунуң журундан силерге байыр чедирерин база тайбыңга ынакшылыг күштерин төлөкчелдериниң төгүдө бо эң-не хой төлөз-делегей конгрессин Москвага чыгар деп иштин алганыңар дээш четти-ринишкенин илередирин хамыктың мурпунда чөпсөөр көрүңер. Силериниң-биле кады, бо заада бүгү совет улус бодалы-биле олукжуп турар, чүге дээрге конгрессиниң соруг-талары оң алыс күзөл-соруунга бүрүнү-биле дүжүп турар.

Чепсегленишкенин бүгү-ниити дүжүрери болгаш тайбың дээш Бүгү-делегей конгрессин чыгыны—бистин

үеиниң эң-не шыларгаңгай болуушкунарың бирээзи-дир. Бистин чөпсөөрөөвисте чурттап турар бүгү улустарның төлөкчелдери, янзы-бүрү сөөк-азынын болгаш нацияларын, янзы-бүрү аңгыларын болгаш социал бөлүктөрүн, янзы-бүрү партияларын болгаш политиктиң үзгелерин кижилери, янзы-бүрү шажынаарын талаалачылары болгаш атеистер болза оларын чарла-дырып турар бүгү чүдүлери тооп көрөйүн, амгы үеиниң эң-не сөгсөөр-лазыншкы чок айтырын—дайыныс орукту калчаар чайладырын чу-гаалажыр дээш кады чыгыш кел-генер-дир.

Киж төрөгеткен алдарыг үеи чурттап эртин турар. Социал деп-шлениң көстүп көрбөзүн-биле дүр-гөп турары, өргөмдө болгаш тех-никада, бойдус дугайында бистин билиявисте өндүр улуг эргиде чер кырында бүгү кижилерге кайгамчык

улуг чаагай амыдыралды бөөр арга-лым.

Индиг болза-даа агрессивниң болгаш хоралыг чоруткун карангы күштери кижиниң генизаның ажи-дышкынынын киж төрөгеткенге болгаш оң болбаазыралыга улуг ажыглар деп кыжанып турарын чангыс мүнүттү-даа утуп болбас херек.

Ракета-ядролуг дайынның клопка-ларын сундуруп алган хоралыг хохдарын быжык-биле тас хушуп талдоо, эң-не калык улус масса-ларын эң-не чүтүлдүг, фондараа-дышкы чокка хохдары эргөжөк чүтүз. Делегейниң чаа дайынның кыжанынча улуг бүгү улустарын, амыдырап чурттап болгаш чога-дып дүжүр чүтүлдүг бүгү кижилерин каттыжарынын чедириниң тай-быңның камгалагыларында хой-биле хамааржыр. Киж төрөгеткен-нин мурунга ол харысалга кон-грессиниң төлөөлери сорук кырың!

Ол эң улуг хоорайын өдүм-биле шы-ва азыншас чүве бе? АКШ-та ыш-каш ыныг улуг хоорайлар чамдык чурттарда чок болгаш, ынычарга ор-тумак хоорайлар, суурларын бол-гаш келдерин ууттарын Макна-мар «чурум суугар» дайын кылдыр санап турар ышкаш-тыр.

Макнамарын мынар атомнуг бом-баларын откагылаптыр болур кыл-дыр санап турары ортумак хоорай-ларын азы суурларын чоңу улуг хоорайларын чоңу-биле бир демей үнөшүг эвес чүве бе?

Улуг-даа, бичиң-даа бүгү хоорай-лар бүтүн турар дээш, бүгү-ле суурлар, келдер, хуттарлар бүтүн турар дээш ядролуг дайынны кан-чаар чорудар чүвөл дугайында эвес, харын ыныг дайынның өс-күп келериниң артызын шуут чай-ладыр дугайында дүжүрүп айыр-лек деп бис санап турар бис.

Амгы үеиниң байдалында делегей дайынны өргө хөмөгөдөр-биле көрүп болбас, ол дугайында өргө категория-лар-биле болуп болбас. Чугаа болза шериг техниказын үндөзгө-биле, шынар талазы-биле өскөргөткөниң дугайында, дайын чепсегленишкенин үргөдөкчү күжүнү көстүп көрбөзүн-биле өскөргөткөниң дугайында чоруп турар болгаш. Ол чүдө илереп турарың!

Бирөөдө, чаа чепсек болза моон мурундагылар-биле мырнын деп-шешес. Чүгө чангыс күчүлүг водородтук бомбаның чазыдырышкы-нын күжү болза киж төрөгет-кенин тургузуде бүгү-ле дайын-нарга, делегейниң бирги болгаш ийги-ги дайынын кийриштер алырга, азыншаа бүгү дайынны чепсег-кенин чазыдырышкынын кү-жүндөн ажып турар-дыр. Ийде, ра-кетта-ядролуг дайын фронт биле тындыл кызыгарын долзуу-биле чок болуруп турар. Оон туржук, харын-даа хамааты чон бирги эл-чеге массалыг ууткашкын чеп-сегин өлүм-чигиминге тааржыр. Мындг дайынга чүгө каш борак термоядролуг бомбалар хай миллион-миллион чоңуң чүгө эң улуг үлөт-пөр төлгөри эвес, харын баша бү-түн курунелерин долзуу-биле утук-кап болуп болгаш.

20 мегатонна күчүлүг чүгө чан-гыс водородтук бомба агаарга ча-зылган, частыкшынын болгаш те-вүзүн долгандыр 24 километр че-дир чөртүлганын тууруй бол-гаш каракстан кылган бажынарын чөртө чамалдыр утуктап кааптар деп америк экспедитор санаанар. Оттун далай ышкаш чалымыңа хып болуу, бүгү-ле чүдүлери Нью-Йорк-тин Филадельфияга чедир хөмөзө-лгө дайында бүгү-ле дигит амытанын өргөдип каалат киж. Иччаарга ай-болза 50, 100 болгаш оон-даа хой мегатонназын бомбалары шагда-ла тургустунган болгаш. Эртендерин чижек кылдыр санааның суугар алырга, ядролуг чепсегин делегейге ам курлары дээр болурун күжү-нү талазы-биле Хиромиске откып-кан бомбалар ышкаш 12,5 миллион мындг бомбаларын күжүгө дешпе-жип турар-дыр.

Иччаанга алак сөөлүдө, күш-териниң амгы байдалыда база чеп-сегин чаа хөмөлдөр бар турда өс-күдүргө америк милитаристиниң кылгырып турары термоядролуг дай-ын чүгө ийи курунелерин деисвэ-зорленин кызыгаралтынас, ол дай-ын бүгү ниити характерлиг алаар, үргөшкенин болгаш делегейниң бүгү дигитерин миллион-мил-лион кижилерге өлүмү таарыштыр-чүр. Киж төрөгеткенге ол чорук чүгү болуру? Атомнуг өлүмү улуг шыларгаңгай демиселдериниң би-рөөзи, кескү америк эртенде Лай-нус Полинг ядролуг дайынга 800 миллион кижини өлүп болурун «Дай-ынар моон ылай болбас ужуруг» деп болдурун номунга тодаргайлаан. Термоядролуг дайынның суугар ха-рактериниң дугайында кады-бергешынын байдал мындг-дыр. Иччаарга бир эвес Барын чүк курунелери-ниң амыдыралы оң шынын байдалды амгы үеде ууттардан ча-жырып турар чүве болза, киж тө-рөгеткен мурунга, оң иштинде боттарынын чурттарынын улустары-ның мурунга кеминг-херекти олар-ның ууттедип турары ол-дур.

Тайбын камгалаанын ийгел-дүг магалдыла болза ракета-ядро-луг чепсегиниң булу ол болур деп «дайынның кезинде» мырнын ту-зун кижилер бузуурлар оралла-жып турарлар. Ол болза—оңу Бар-ын чүгө «сөрүктүң деңизигү» деп алаң турар—кадык болзада уутураанышкы болгаш кижилери-ниде ле шуут мөгөлөң чорук-тур.

Америк баазалар болгаш чепсегит күштер бар болуп турар чурттары—Италияны, Турцияны, Англияны, Барын Германияны, Японияны. Грецияны болгаш чамдык эске-даа чурттары кол согушкунга тава-рыштары АКШ-тын чамдык бө-лүктери болуп турарын ол санап херекчел турар.

Дактын сөөлүдө, ол дээрге АКШ-тын чоңуң база ыт чоңу-биле мөгө-лөң чорук-тур. Улуг хоорайларда болгаш оларын чогуңда чепсегит күштер чок чүве бе? Ядролуг бомба-лар, Макнамарын «чурумның суугар» Нью-Йорктун кыдыгарыга часты берген дийик, ол бомбалар

Херек кырында «деңизигү» док-триназын артында преевентивт дайынны өскүдүренин планнарын болуп турар. АКШ-тын чамдык ха-тырысалгалыг курене амыдыралы Совет Эвилели-биле ядролуг ус-мүдүрүлүг болурун инициативаны боттарыга алырыга белениниң дугай-нын беэни ажык-биле медегелп тур-рарлар.

Ол өстөрүнүң утказын хандыр бо-дун көрүңер. Ол дээрге чүгө тер-моядролуг дайын-биле кыжаның чор-ук эвес, харын мындг дайынны кым мурнап өткөзүлүп дээр дугайы кара салгыштыр чарышты дөгөн чор-ук-тур. Бир тээ олар дайынны баш-тап өскүдүп болурун чуугалат тур-рар чүве болгонда, өске чурттары олар: уутураанышкыны мурнап дээш далажып көрүңер деп күтүп турар аныалыг-дыр. Ол чорук чүгү чүгө чедирип болуру? Халыгыг уржук-тарга чедирер киж бүтүзүгө то-даргай. Мындг ызылжы медегелде-рини мугулайын чүгү дээр боор. Кат-тышкан Штаттарын болуңа болгаш оон эвилелчигерин дайын чүтүң-биле кыжанып турары дээр дуга-йын оларын автордары болзайын турарлар. Совет Эвилелинге боар-биле АКШ термоядролуг дайынга эвөш чедиргилг болуп, ыччаанга ажып үзүп шыдар дажип, америк поли-тикт боттарынын улузунга бар-ла шаа-биле бузуурлап турарлар. Ол дээрге үндөзгө чок хоош чүвө-дир. Айтырыны ыччаан билеринче чы-гал турар чорук болза ам дайынны өскүдүрени далажыр херек, оон баш-ка байдал өскөдүп болур дээр че-реси-биле АКШ-тын болгаш оон эви-лелчигерини хөй-ниитиниң са-зын бүгү делегейниң бо шууганын-га салгыштыр болуп болбас, ол кара-салгыштыр чорукту оон өртп болбас, кым-даа буруу шапш ий-дас фактыларын салгыштыр көрөй.

Делегейниң бирги дайыны оон миллион киж өлгөн, чарын миллион киж кемпеп чыгаргаан. Ол дайын дээш харысалгалыг коммунистер, со-циалист курунелер чүткөр бе, ыч-ча? Ол дайын өскөзөн үеде чер кы-рык социалист курунелер тур-баан, чашпыс-даа чуртка коммуни-стер эрге-чагыргага турбаан-ла бол-гаш.

Иччаа-даа бир эвес агрессорлар ядролуг дайынны өскүдүрүп болза, оон чалымыңа олар боттары база чайлаш чокка өргөндөр деп, бис-тер шуут тодаргай-биле медегелп турар бис.

Улустар аразынын дүшкүрүлүг чорунуң байдалында аңаа часты-гыр-даа бүгү-ниити дайынның ке-редег дүргө өскүдүшкүнү хө-лөзөдөй болур дээрине херекке ап көөрү эргөжөк чүвө. 1961 чыл-дын ноябрда мөгө дүвүзгөзүнүн ба-рышалаан, бүгү америк баазалары тургустуулаан бомбардировщиктерин Совет Эвилелинин талазынче чору-дар деп дуулаа берген америк стра-тегтик ужу-чулдуң командачыла-кы генерал Патернун үндөзгөн чы-жекке ап болур. Ол киж кү үлөт-көдүп дайынны АКШ-тын президе-динге, тодаргайлаарга, ол чурт-тун дээш кол командачынынга ындадынын беэни херекке алган. Америк стратегтик ужу-чул ол ийи чартык мүнүт дүргөзүндө Со-вет Эвилелинге улуг херек кырыш-дайын байдалына турган. Бар эвес мөгө дүвүзгөзүн ам база катан үн-өр болза, халалтын өскүдүрүп мур-нунда ол чорукка дайыннаар аме-рик генералдарын оон сосадары-нын магалдыла кайда?

Техника талазы-биле чазыгарың журудуң дайынның душ болуп өскүдүрүп аныалы улуг. Атомнуг болгаш водородтук бомбалар ам чор-лаш үргелген америк самолеттерин, термоядролуг снарядтарыл ракета-ларын бүстүп дүжөр таарылаары-ларын саны көүдөп турар. Мыр-нын чоктаа чаа, 1962 чылдын июнь 4-те техника талазы-биле шып эвес болганың ужурунда «Тора» деп америк ракета агаарга часты

берген, оон ядролуг дайынны бажы Оомж океанын бир-ле теринде көш дүшкөн болгаш. Июнь 19-та ол-ла төөгү база катангаан. Ийдег фак-тылар эң-не шыгыг дүвүзгөзүнүн үндөргөй барып болбас. «Чазылган «Тора» делегей дайынны өскүдүп болур турган ык» деп, итали солун «Джустиниа» чөптү-биле медегел-лээн. Ол бүгү болза Барын чүткүн реаксылыг милитаристи бөлүктөри-ниң атомнуг калчарлашкынын тайбынның хөргөңгө кайы хире ай-мылдын база катан бадыткан тур-рар-дыр.

Курунелерин чепсек шыгжар чөртөдө өлүмүн чөпсө амыды-нында хөмөрг артып калган болгаш көүдөп турар, дайынның айымын күйтөдүп турар. Эзулуг тайбыңче орук—ол дээрге чепсегленишкенин бүгү-ниити болгаш бүрүн дүжү-рери болур.

Хүндүлүг төлөөлөр! Бо заада политика талазы-биле эң-не анык-бүрү үзгелдерин кижилерин олур-жуп турарын билер мен. ыччаарга олар кайы-бир социал системаның артык күштериниң дугайында мар-гызжары-биле мында чыгыш кел-бөөнөр. Тайбынны камгалап алыр, термоядролуг дайынның өртүн бол-дурбас деп чангыс күзөл, чангыс чүткүд бистин шуптуу-дүсү бөөр экелген.

Индиг болза-даа Совет Эвилели-нин болгаш социалист өске-даа чурттарынын талазында дайын кы-жанышкыны бар дээр дугайыг чу-гааларга чадгыңар, агрессив күш-тер чепсегленишкенин өңдөрө бө-лүрүп, делегейниң чаа дайынныга белеткен чорукту турарлар дээр-ин бүгү делегейниң бо шууганын-га салгыштыр болуп болбас, ол кара-салгыштыр чорукту оон өртп болбас, кым-даа буруу шапш ий-дас фактыларын салгыштыр көрөй.

Делегейниң бирги дайыны оон миллион киж өлгөн, чарын миллион киж кемпеп чыгаргаан. Ол дайын дээш харысалгалыг коммунистер, со-циалист курунелер чүткөр бе, ыч-ча? Ол дайын өскөзөн үеде чер кы-рык социалист курунелер тур-баан, чашпыс-даа чуртка коммуни-стер эрге-чагыргага турбаан-ла бол-гаш.

Делегейниң ийги дайыны барып беэни миллион кижин амындың коруктанган. Ол дайынны коммуни-стер, социалист чурттар өткөзө бе, ыч-ча? Ол дайынны герман, итали болгаш япон фашизм өскүдүк бол-гаш. Фашист аратаннардан киж төрөгеткени камгалап албаан, харын чоңуң-ла Совет Эвилели эң-не улуг когарала таарышкан. Фа-шизм чылча шаарынга, өлүмүң лагеринде Майланиктин болгаш Ос-венцимин суугуларында, фашист кү-дүлгөшкөндө улустарын хостап алырына, харын чоңуң-ла ол эң-не улуг салгышкынын кирип болгаш.

Хиромиса болгаш Нагасакини Совет Эвилели, бистин үеи Помин кылтып каан бе, ычча? Ол чорукту үлөткөндөр делегейниң өске дини-де турарын билер болгай силер.

Делегейниң амгы үедеги арын көрүп көрөйдер. Делегей дайын баазаларын өлгөндөзүңа дүй алы берилгөн. Ол кымың баазала-лар! Оларын АКШ-тын болгаш оон эвилелчигериниң туруп тургустуула-ны бүтүдө билдингир.

А дайын пропагандазын кайда чо-руулап турарың? Кайы-бир чурту атомнуг бомбадашкында таза-рыштыр, «калды-бир дүн-хүн иш-тинде» оон чурттактын чоңуңуң чар-тык кезин, оон үлөтүр күтүзүңүң дөртүн үш кезең утуктаар деп кылгырылган кайын тарап тур-рарың? Ол кылгырылган тараптар турар генерал Туайнин биле кон-грессмен Олин Тиг социалист эвес чурттарда туруп турарлар. Дайын

пропагандазын хоолду суугар хох-рудаан социалист кады ажыла-жылганын курунелеринге мындг кижилерни суд харысалгалыгче мил-тиктен турар нийс.

Совет курунени үндөзгөчкени В. И. Ленин дайын болдунмас апаар дээр дугайын чүткүлдү-биле күзөп чорган. Делегей дайын ол эң чаа цивилизацияны болгаш культу-рын шингөдип алган чүдүлери-биле бүрүн чөртөк, аажок улуг кем-бурлууг чүтүл деп алаан. В. И. Ленин техниканы күтүзүг чаалап алышкынын миллион-миллион кижилерин кырагыга херектөөр бол-гаш бүгү-ле дүжүрүлүг чепсегтер-нин дайын хөргөңгө бараалдап чор-ук «киж ийителдип болурун амыдырап турарын байдаларын дүжүрүлүг чедирер» деп, 4-ш улуг уутураанын, том 27, арын 386). Социалист чурттар ол айылдыг дайын киж төрөгетке-ге баш улуг салгыштыр болуу болдурбас дээш ийеткейлиг демисе-жип турар. Социалист чурттарын тургустун дугайында, коммуни-стерин тургустун дугайында суугар-шын чүтүл мындг болуру-дур.

Бистин Совет курунениң тайбың дугайында алдарыг ленинчи декрет-биле кады турттуңар. Совет куру-нениң сүдөзгөңгө илердегиде демис кылдыр сөмөк чуртун кирир дөң салгады В. И. Ленин «сөмөк бис-тин дөңдөөсү эвес» деп, медегел-лээн, шиптирли-биле буруу шапкан. Со-веттер чуртунун илердегиде демис тайбын чогадыкч күш-ажыдыл илередилген—кадыр биле маса болган. Бистер тайбың жожа-хөмө-дөргөзгөшкенин деңизин принцип-теринге туржуп келген, туржуп ту-рар болгаш турар-даа бис. Ол дээрге бистин үеиниң төгүлүг байдала-рыга дуушун, янзы-бүрү социал тургузулуг курунелерин харыла-зарың наара-чангыс доктриназы ол, оон үндөзгөшкө, тайбынны камгалап болур. Эске ийителг системалыг чурттарда амыдыралың байдалың дугайында кижилериниң чүвө бол-дурундал хамаарыга чокка, тер-моядролуг дайынның халыктын мурнуга тайбың чангыс болгаш үлөткенис чүтү болур. Мында бис шупту—киж төрөдигер-дир бис.

Киж төрөгеткениң келер үеи бар бе? деп айттырыны Барын чү-тө хөй-хөй кижилер ам-даа хөй удаа салып турарлар. Индг кижилерге харын бериксеп тур мен. Ийе бар болгаш ол алааланын үер. Атомнуг калчаракчыларын соскадыр күштү киж төрөгеткен боду тыварыга бү-зүрөп турар бис!

Массалыг кыдышкыны чепсег-терин даяндылдан дура тырттып ууттавайын, ядролуг чепсегин үе-инде, ракетадыр үеде хыдыкы ядролуг дайынның айымын төндү-рүп болбас. Бистер дайынны чор-дурарын материалдыг аргаларын бү-түрү-биле ууттаззы дээш туржуп турар бис.

Чепсегленишкенин дүжүртүгөң делегейге курунелер аразынын харылааларына «күштүң тургузуу-дун», «дайынның кезинде», «атом-нуг коруктуушкың» дээр политика болдунмас апаар. Чепсегленишкенин бүгү-ниити болгаш бүрүн дүжүрери-нин лоууң «Улустар аразыга дай-ын чок болуң, тайбың делегейиң!» деп лоууң-биле бир дөмөй утуктаң.

Мынчаанга чепсегленишкенин бүгү-ниити болгаш бүрүн дүжүрери дээш демисел тайбыңга ынакшылыг бүгү күштерин, тайбынны камга-ларын болгаш бымылаары дээш де-мисекип турар бүгү национал база делегей организациларынын болгаш агымдарынын эң чугула хузузгө-зи болуп турар. Чепсегленишкенин дүжүрери—бистин үеиниң эң шыңгыы негелдези болур.

I. Чепсегленишкенин дүжүрери—үеиниң шыңгыы негелдези

Өргөм өнүктөр! Чепсегленишкенин дүжүрери дугайында Женевада чугалажышкынын кыжкыч-лери өске-даа чазастарың баштаң-нары-биле бир дөмөй мен чепсегле-нишкенин бүгү-ниити болгаш бү-рүн дүжүренин айтырынын тала-зы-биле бодунарын чурттарынын туржун конгресске тайылырлап берип көрүңер деп чалаалганы алган киж мен. Совет чазак ол чалаалганы чөптөрүн-биле хузуз алган болгаш амгы үеиниң ол эң-не чууга ай-тырынын талазы-биле бөдүнүң бо-даларын конгресске илеткеп бөзүн болурун хузузгөзгө кылдыр санап чүвө.

Шынын шуут көөр херек. Деле-гейниң чаа дайынның кыжанын бар. Шиптирлиг хөмөгөдөрүн албас болза, киж төрөгөткөн ол дайынче каир тыттырга берген туруп болур. Термоядролуг чепсегтиң утуктел чок-ка болбаазыралыг турар, шериг ба-радыралыга оон мөңгөп, чымы ту-рары дээрге, шаанда уугаалажып турганы ышкаш, пушкалар боттары болап эгелээр, ыччаарга оон амгы үеде таарыштыр өдө чугааларга: термоядролуг отканышкыны ракета-лар боттары ужулуп эгелээр деп сөп-сөп болур мындг айымың байдалга чедери кыжанын турар-дыр. Ядро-луг чепсек улам-ла хөй саныг чурттарда бар болуп турар, оон-би-ле улам-ла хөй саныг шериг кезек-терин чепсегел турар. Иччаанга, авантюрист бөлүктөрдө делегей-нин чаа дайынны өскүдүрүшкени айымы өзүп турар.

Дайынга белеткен ам бистин хүн-мериместеэзи ышкаш камаңдаа ы-мыг улуг хөмөздөйп турбаан.

«Бул садикчилер» — шериг-үлөтүр монополияларынын болгаш калчааран дайыннаарактарың эвө-лөткө—АКШ-тын президентини тур-ган Эйсенхауерин адамын ышкаш, ол «Шериг-үлөтүр комплексин» дээрге өңдөр чепсегленишкенин калчаалың-биле урудуруп турар. Барын талакы чурттарда ат-алдар-лыг өртөдөнөр — атомиктериниң санын-биле алдыга, амгы деле-гейде «ядролуг чепсегит өлүрүп ууттаар күчүңү» 250 мул мегатон-на, тодаргайлаарга 250 милли-ард тонна трипторотолу болуп санаткылар турар. Иччаанга, бис-тин бөмбүрөөвистең киж бүтүзүн-ге ортумад-биле 80 тонна ажыг час-тыр чүгө шагда-ла үлөткөткөне берген-дир. Ол мындг продукт-биле чер бөмбүрөөзүн чоңу албек хан-дыгыңа ышкашыл.

Албаның сар-медээлери-биле бе-еи алырга, дайын соругаларыңа бүтү делегейде чылдың-на 120 мил-лиард доллар чарыгдалтынын турар. Ол түп болза делегейниң экономика-зынын бүгү-ле адыралыга үндүрүп турар капитал салышкынынын барык чартыныга деннежип турар. Ол болза экономика талазы-биле кошкак хөгжүлдөйгү бүгү курне-лерин национал оругаларынын үшүн ийи кезинге чедип турар. Чугаа НАТО-нун чурттары дайын бе-леткелгине 10 мүнүт бүтүзүдө миллион долларын чарыдап турар-дыр!

Дайынга белеткелдерин хөмөз-дөшүн улуунун талазы-биле берип чедер Американың Каттышкан Штат-тары турп турар. 1946 чылдан 1962 чылга чедир—17 чылдан дүргүзүндө АКШ-тын шериг талазы-биле дөрт болгаш доора чарыдала-ры 964 киллард хире доллар—де-

легейниң ийги дайыныга капита-лист бүгү чурттар чегени чарыг-дала болуп, барык ычча хире бол-ган. Дайын белеткелдиге төтөгөш-кениң өлүмүң оруу-биле НАТО-нун өске-даа хөмөгөдөрү база бар чы-дарлар. Ол бүгү чурттарың шериг машиназы аңаа эвес хөмөгөдө чедир өзе берген.

Эндере чепсегленишкенин чоңуң күш-ажымын кайгамчык улуг хөмөгөдөн сымырп турар. Бөгүн бистин бөмбүрөөвистең 20 мил-лион ажы кижилери чепсегит күш-терде албан хаап турар. Дайынга белеткелдин ажыныңа 100 мил-лион ажы киж күжүн үндүрүп ту-рар, делегейде бүгү ортем амыды-ралынын 70 улузун каңдыг-даа бол чөргөс-биле шериг талазын-га азынша турар. Хамааты ийител-дип милитаризмин сымыртынын кыжанын барын талакы чурттар-да боттуп болуп бар чыдар.

Термоядролуг дайынның

2

[illegible]

мүхүмдүн өсүүсүндөй оралжып турганын дегелей дайынгазын кыжы төрөлгөндөн кат-жаз каттап калмагалаа дорин дегелей байлаа-ларын согуургап турар кыжы бүтүз билдир. Нычангап ан база барын ташым чурттарда милитаристер болуун агресия куруун кустеадирип турда, ОСР-нин, бузу социалистик лагерин камалаарып күчүзүн быжкытырар кемчелер дутындин сагыш саймайн барып пайдаса бис.

Бодуун күчүзүн быжылгашып, Совет Эмилди чутте бодунун эрге-акжыктарына өвс, харин база бузу кыжы төрөлгөндөн эрге-акжыктары, бузу-инти тайбынын детижирин эрге-акжыктарына дегелип ту-

тур баалай. Идмг болза-даа амгы үнүн боо-чөөсөн белегээрингэ дэл хүштернэ болгаш хөрөшлөринг бэр ужурга таваргаш турарынгэ галчла-даа хашмайн турар бис. Бистин эргэтинг болгаш техниктг бадарынгы боттарынгы бөлүглерин болгаш дүрүлүгүннэ оортан артык эл амжалта шымдар турган бийк. Социалдистг чүгүртга боо-чөөсөн саймыраггайжмдар чөрүк-кэ дээрге аржажоткун кырыяла кылдып турар эргөжөк чүгүлгэ чүдүр. Бүгү боо-чөөсөнстэ дайыжэ огторгач, түзүп кииринтг болза ым-

[illegible]

жыла, шагда-ла ийик ийитине суктуруп каап турар ийик. Шенелдерин корутурунуң контролю ам каандыгын бир айтырып бойлой турар. Амгы удеги техниканың байдалы оза куш ундурейин тургаш, контролючу национал жерекселдеринин дузары-биле аялдул чепсектин каандыг-лаа чазымдыгынын кининин илереп алыр арганы берил турар. Аялдул чепсектин шенелдерин коруур дузга-кында дузгунжула, бир эве барын таламы курунсер СССР-нин илереплеп турар ол чагай кузелин ийик оза угуу кире кузеди тулга-джылыштынарта аялгерлепчун түве бела, шагда-ла чардынчын турар ийик.

диза шайтыкыже үш бөлүк төзөлгө-
н: биринчи — Жемсуда чуулгала-
жышкынынарже, экинчи — НАТО
Чуулгасынын Афинага болган сессия-
зынча болган үшкүзүш — он дай сап-
кымы — адролор шенделерин узу-
туру-биле Рождество болган Дюно-
тор ордууларынын районуна чурт-
кан турган. Ол төзөлгөсин кайы-
зыккан ажил-чорудуагазы америк
политикалык бөлүк ушук-шынарын
он тодалы-биле алгөйрөйлөт турарал!
Ийги болган үшкүзү — бүгү таалам

блде иле болуп турар-дыр. А Жене-
вада төлөкөр—ол даярге бир жы-
нын «шымды» дээр. Мыркан
чокута чаа, бу чалдын июнь 16-да
АКН-тын самгалда министри Мак-
мазанын меделээни болза: «Бир азе
биз кут даяр туруп-биле төлөкөс
болдурусса, бизин эиле сорулга-
шка чокушулары биске чедин алды-
на бэр деп чүөгө идеген шымдас
бисе.

Рождества ортукута амгы чалы-
дырышкындан бээр-да ол позитив-
дизмизмизини билдирген.

ныц ботугу боттанышкыны билдүрүп. Олар уластарын иделелерин дүтүрээсинин билдүрүп туурал. Мындан болжа-даа чегеленгениншиктин дүтүрүп дашт, адралуу чызылмыштыннарны чер болганга кезээде сопсарды дашт демиселе бистин күзөл-сорууштуу ач чызылмыштыннар кошканды-ла, чайгалды-рып-даа шыдады. Бүтү бую-честети болгаш дайынын чепсектерин уузуз-тан чок кылдырып төгүү боту-да узам-ла шыгыны кереп туурал.

Хүндүдү толуксер! Аам герман айттырып дугайдына жак сесту чугалдарын менке чөшпөсөр көрүр. Бо айттыры чөсөсөтениншикин дугейрине шуут замаларды эсөсөтүр болза-дз оң-ой-биле сирий хол-балды толур турар. Германия-биле тайбын таарштырылга болш алаа үндөдөшөн Барыын Берлинде бой-алам чогузчулар чорук дөсөсөтүн дугейрине чорук чамырдырып, чөсөсөтениншикин дугейрине керсөн бургандалардына эки бааны база тургустан турар йик. Бо чорукту дыма хей күрүне амалдар чамалары улам-ва эки билин турар.

Шыны-биле алмыга, тайбынче чүтүгү турар кижя, бир тэ Европанын төүндө дайын айымнылын одаа улж-на хоралыг болуп бар чыр болотлга, шынгым дүвүрөзөни-ни кылбай барын шындас. Угустарга гөмөтэр чок чамгыздарын

(Эгези 1, 2, 3-кү арыннарада).

Сонгулда кампанияларынын үзүндү
тайбын дугайында каас-жол сөстү

Чаа салгалдарга амыдыралды шаннал турар херзэженнер амгы үе-де ядролуг дайынны өөскүдөрия кы-жайып турар күштерге үлүр деми.

Социалисттик болгаш капиталисттик чурттарнын шериг будурулгезинде киржип турар эртемденнернин бай-далында принципиальдыг ылгалды кербеин барып болбас. Совет эртем-деннер болза, принципиалдык эмес.

жүзүреринин айтырыгына ол турттарын кайызының-даа полига-казы даштыкының талазындан по-литиктиг болгаш экономиктиг ый-мышкынын салдарына алыспаан, чиижен, түр үедеги эрге-ажыктар

ниити болгаш бүрүн дүжүрери улам дүргөн чедип алдынар. Чепсегленишкенини бүтү-ниити дүжүрери дөөш, тайбынны быжыглары дөөш демиселдин чогуур тодаргай байдаларга эч-не таарышкан. ажыгыт

(Эш Н. С. Хрущевтун чугаазын улуг кичазнгей-биле дыңнаан бол-гаш диңмиттиг адыш часкаашкынна-ры-биле уругулу үзү кирип турган)

Редатор Д. Б. БАЙЫР-ООЛ.